

Rectora Magnífica,
president del Consell Social de la Universitat de Girona,
excel·lentíssimes autoritats,
professores i professors,
personal de la Universitat,
estudiants,
membres de la comunitat universitària,
senyores i senyors,

Mai m'havia passat pel cap que em trobaria en una situació com la que visc en aquests moments, en què he de respondre per agrair-vos la concessió del grau de doctor honoris causa. Des dels primers anys com a professor universitari, sentia una certa reticència cap a aquests rituals de la vida acadèmica i em preguntava si no eren només una supervivència del passat que tenia poc a veure amb la necessària transformació i renovació de la universitat franquista. Malgrat els profunds canvis de les nostres universitats, he continuat sentint el mateix malestar davant la persistència d'aquests rituals. Per això, quan els amics i col·legues de la UdG em van comunicar la intenció de proposar-me com a doctor honoris causa, em vaig quedar desconcertat, ja que, a les reticències de què he parlat abans, se n'hi afegien altres de personals. En concret, si aquest títol es concedeix a «persones eminentes» que han destacat en certs àmbits professionals i és la màxima distinció que concedeix una universitat a una persona «en reconeixement dels seus mèrits i de la seva trajectòria en l'àmbit científic o cultural», jo difícilment entro en aquest perfil. No es tracta d'una manifestació de falsa modèstia, sinó de consciència de les meves limitacions, que s'evidencien quan tinc en compte els mèrits d'altres historiadors que han rebut aquesta distinció o que la rebran, com ara Jordi Nadal i Josep Fontana, amb qui comparteixo aquest acte i per qui sempre he sentit una gran admiració i de qui tant he après.

Si, malgrat aquestes reserves, he acceptat aquesta distinció és perquè, més enllà dels aspectes formals, hi ha un reconeixement, probablement immerescut, per part dels meus col·legues, al qual no podia restar indiferent.

És hora ja, per tant, d'agrair als col·legues que em van proposar, als que des de diverses instàncies van donar suport a la proposta i al Consell de Govern que generosament m'ha concedit aquest títol, del qual em sento molt orgullós i que per a mi té un gran valor. Voldria no equivocar-me en pensar que en la decisió hi ha influït la meua participació en la creació de la Universitat de Girona. I això em porta a recordar els anys que vaig estar en aquesta universitat. El fet de tractar-se d'un centre de nova creació, com ho havia estat la Universitat Autònoma de Barcelona, tenia l'avantatge d'evitar les anquilosades estructures de la universitat franquista i obria l'oportunitat de posar els fonaments d'una universitat més democràtica, més exigent científicament, oberta a la societat i vinculada al país, tal com havia plantejat des dels anys seixanta el moviment de reforma universitària. I estic segur que en el cas de la Universitat de Girona es va avançar en aquesta direcció. Tot això va ser possible gràcies a l'impuls i l'entusiasme de Josep Maria Nadal. Conec pocs casos com el seu de dedicació i esforç per posar els fonaments d'una universitat d'acord amb els principis de funcionament de les universitats del nostre entorn i que tingués la capacitat de mobilitzar el conjunt del professorat.

Em permetreu que parli breument de l'organització de la recerca, i en particular de la història agrària, una disciplina que havia aconseguit un notable desenvolupament internacional. Cal no oblidar que un dels principals dèficits de la universitat franquista havia estat la migradesa de la capacitat investigadora, i als anys vuitanta encara es vivia un sentiment de clara inferioritat respecte als nivells assolits per la recerca a la resta de països desenvolupats. En aquest context, a part de crear i millorar un fons bibliogràfic, era crucial trencar l'aïllament i entrar en contacte amb els investigadors més dinàmics que, amb les seves innovadores aportacions, estaven assentant les bases d'una nova disciplina, la història agrària, plenament reconeguda en els àmbits acadèmics europeus. Amb aquesta finalitat es van organitzar reunions científiques i seminaris, i es van oferir invitacions a destacats investigadors que van servir per conèixer els nous plantejaments de la història agrària i, sobretot, per debatre qüestions metodològiques i línies d'investigació que van ser un estímul important per al desenvolupament del grup de recerca de la Universitat de Girona.

Recordo especialment el seminari internacional sobre la crisi agrària de finals del segle XIX, que va permetre reunir els principals experts europeus sobre el tema, contrastar els plantejaments metodològics i discutir les conclusions. Per a mi aquest seminari va tenir un valor afegit: el de constatar que el paradigma de l'endarreriment i l'anomalia espanyola, que era dominant en la nostra historiografia, tenia poca consistència. Com es podia deduir de les diverses ponències presentades, la depressió que va patir el món rural a finals del segle XIX era un fenomen europeu, resultat de la primera globalització, encara que la incidència i les respostes variessin d'un país a un altre. La crisi a escala espanyola no es podia entendre, per tant, com una conseqüència de la persistència d'una societat rural poc desenvolupada, ja que el fenomen havia afectat de forma similar el conjunt del món rural europeu i, fins i tot, amb més intensitat als països més avançats.

Voldria recordar també un altre seminari internacional, en aquest cas sobre la història ambiental, una disciplina emergent que tot just es començava a desenvolupar a escala europea. En aquesta reunió hi van participar, entre altres, Joan Martínez Alier, Christian Pfister, Jean-Paul Deléage, Piero Bevilacqua, Joachim Radkau i Diego Moreno, i vist actualment es pot afirmar que es va convertir en el punt d'arrencada de la història ambiental al nostre país.

Aquests seminaris internacionals –i altres reunions en què van participar també historiadors de l'agricultura de diverses universitats espanyoles com ara Manuel González de Molina, el GEHR i José Miguel Martínez Carrión, entre altres– es van convertir en plataformes de debat i d'impuls de noves línies de recerca en història agrària. Sempre he concebut la recerca com una activitat col·lectiva que necessita instàncies no jerarquitzades, obertes a tots els interessats, que serveixin per debatre els resultats de les investigacions realitzades i les metodologies utilitzades i, sobretot, per anar elaborant una agenda de futures investigacions. Però aquestes formes de treball no sorgeixen espontàniament, sinó que falta que algú prengui la iniciativa, i en l'organització de les investigacions en història agrària el paper motor de la UdG va ser indiscutible, i l'experiència acumulada va ser crucial per a la constitució de la SEHA, la societat d'historiadors de l'agricultura que, els anys següents, aconseguiria consolidar la història agrària com una de les àrees més dinàmiques de la historiografia espanyola.

Per acabar, he de fer una referència a Anna M. García, Rosa Congost, Xavier Torres, Jaume Portella i Enric Saguer. Si la UdG es va convertir en un referent de la història

agrària, en bona mesura es deu a la seva activa participació tant en les discussions i debats científics com en les sempre costoses tasques d'organització.

Amb la perspectiva del temps, veig els anys que vaig passar a la UdG com els més fructífers, i em sento satisfet d'haver participat en l'organització d'aquest centre i d'haver impulsat unes línies de recerca que han acabat convertint la Universitat de Girona en un punt de referència de la història agrària europea. Per acabar, voldria tornar a agrair a la UdG la concessió d'aquest títol, que m'omple de satisfacció.

Ramon Garrabou Segura